

Wilde dieren in de Wet dieren: ook interessant voor de boa

Artikel 2.1 Wet dieren is, net als vroeger artikel 36 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, ook van toepassing op in het wild levende dieren. In beide artikelen is sprake van pijn en letsel bij en welzijn van het individuele dier. Op overtreding staan strafrechtelijke sancties. Wat betekent dat onder het nieuwe regime van de Wet natuurbescherming in de praktijk, in het veld, voor de bescherming van wilde dieren?

Soms vertellen mensen je iets alsof het groot nieuws is, terwijl jij het al lang weet. Marc Moonen van Das&Boom begon enthousiast over een artikel in de Wet dieren, dat ook voor wilde dieren van belang zou kunnen zijn, een zorgplicht (zei hij). Had hij gehoord van een boa bij de provincie Gelderland. Ja, nee, hoezo, natuurlijk, je bedoelt artikel 2.1 ... Maar ik besepte in een klap twee dingen: niet iedereen weet dat dus en, zeker zo belangrijk: als je het van een handhaver hoort, maakt het echt indruk! Hoe heet die boa, vroeg ik – en een tijdje later had ik Wim Vosgezang aan de telefoon.

Raakvlak dierenmishandeling

Op zich is het logisch dat twee wetten met betrekking tot dieren, afkomstig van hetzelfde ministerie, enige samenhang vertonen. Bij de *Flora- en faunawet (Ffw)*

Artikel 2.1 Wet dieren is, net als vroeger artikel 36 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, ook van toepassing op in het wild levende dieren.

en de *Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd)* was het niet anders. In haar artikel in D&M 2016/4 over handhaving van de *Wet natuurbescherming (Wnb)* herinnerde Annemiek Tubbing daar ook aan. Artikel 2.1 Wet dieren verbiedt 'dierenmishandeling' en luidt voor zover van belang:

1. Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen. (...)

7. Het bij en krachtens het eerste tot en met het zesde lid bepaalde is tevens van toepassing ten aanzien van andere dan gehouden dieren.

'Andere dan gehouden dieren' is een rare term, maar gehouden dieren staan nu eenmaal centraal in de Wet dieren.

'Andere dan gehouden dieren' is een rare term, maar gehouden dieren staan nu eenmaal centraal in de Wet dieren.

De memorie van toelichting schetst een mooier beeld van 'dieren die in vrijheid kunnen en ook moeten kunnen leven'. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen gedragingen worden aangewezen die in ieder geval verboden zijn. In artikel 1.3 *Besluit houders van dieren* worden nu o.a. genoemd het schoppen van een dier, het zodanig slaan van een dier dat dit letsel ten gevolge heeft en het onderwerpen van een dier aan een explosieve, bijtende of brandende stof. Aan een uitbreiding van de lijst wordt gewerkt. Gedragingen in strijd met de voorschriften vastgesteld bij of krachtens artikel 2.1, eerste lid, zijn misdrijven, die worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van de vierde categorie (artikel 8.11 en 8.12). Het artikel staat vermeld in artikel 67 Sv, zodat voorlopige hechtenis mogelijk is.

Samenhang in de wet vermeld

In de Ffw kwam en in de Wnb komt een

paar keer de aan pijn en letsel verwante term 'onnodig lijden' voor. Ontheffingen of vrijstellingen kunnen worden verleend ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren (artikel 3.10, tweede lid, onder d en 3.17, eerste lid, onder c, onder 3° Wnb). Wanneer vangen of doden is toegestaan, genieten dieren een soort bescherming via het verbod op het toebrengen van onnodig lijden en de verboden op het gebruik van bepaalde middelen (artikel 3.24 Wnb). Andersom kan een ontheffing, vergunning, jachtakte of valkeniersakte worden ingetrokken of geweigerd wanneer de bezitter daarvan een of meer van de in artikel 3.28 lid 3, onder d of artikel 5.4, lid 3, onder c Wnb opgesomde bepalingen van de Wet dieren heeft overtreden. Wat kan de Wet dieren dan verder nog betekenen voor de handhaving?

De memorie van toelichting bij de eerste versie van de Wnb doet een paar suggesties.

De brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen.

▲ Bij die directe leefomgeving gaat het ook om foerageergebieden, rust- en voortplantingsplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van jongen.

Als dieren van 'wilde' soorten worden gehouden, gelden op grond van de Wet dieren dezelfde regels als voor andere gehouden dieren ten aanzien van de manier van houden, de verzorging en eventueel het vervoer. Denk hierbij ook aan de opvang van dieren van beschermde soorten. Dat gaat al verder dan het voorkomen van pijn en dergelijke. Maar Marc dacht natuurlijk vooral aan vrije dassen.

Artikel 2.1 Wet dieren als vangnet

In de MvT ging het nog over artikel 36 Gwvd, maar dat maakt inhoudelijk niet uit. Het artikel wordt daar relevant verklaard

(a) voor de invulling van voorwaarden en beperkingen die worden verbonden aan ontheffingen en vrijstellingen, en
(b) voor de handhaving ingeval (aspecten van) gedragingen als zodanig ten aanzien van de betrokken dieren *niet zijn verboden of twijfel kan bestaan of deze word[en] begrepen onder een verboden gedraging*, terwijl deze wel de gezondheid of het welzijn van een dier in het gedrang kunnen brengen. Deels (c) kan het artikel ook worden gezien als een concretisering van de algemene *zorgplichtbepaling* in de Wnb (Kamerstukken II, 2011-2012, 33 348, nr. 3, p. 33; cursivering toegevoegd).

De preventieve zorgplicht in artikel 1.11 van de Wnb brengt eenieders eigen verantwoordelijkheid tot uitdrukking voor het behoud en de bescherming van Natura 2000-gebieden, in het wild levende dieren

Ministerie van Economische Zaken

Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen

Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt

en planten en hun directe leefomgeving, als onderdeel van de natuur (*Kamerstukken II*, 33 348, 2014-2015, nr. 9, vraag 108). Bij die directe leefomgeving gaat het ook om foerageergebieden, rust- en voortplantingsplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van jongen (nr. 3, p. 254). De zorgplicht brengt tot uitdrukking dat eenieder bij zijn *dagelijks* handelen en nalaten rekening houdt met de natuur. Zij fungeert als *vangnet* ten opzichte van de bij en krachtens de wet gestelde voorschriften (nr. 9, vraag 106/107). Artikel 2.1 Wet dieren versterkt dat vangnet voor dieren van *alle* soorten.

Het begrip 'welzijn' zou ook aanknopingspunten kunnen bieden voor een ruimere opvatting van wat verboden is ten aanzien van in het wild levende dieren. Heel belangrijk voor het welzijn van vele soorten wilde dieren is bijvoorbeeld hun familieverband. Het verstoren daarvan lijkt althans in theorie strafbaar.

Doorwerking in de praktijk

Wat deze samenhang concreet voor dieren kan betekenen, zal de praktijk moeten uitwijzen. In de *Beleidsregels Buitengewoon Opsporingsambtenaar* (Stcrt. 2016, 33381) wordt bij Domein II (milieu, welzijn en infrastructuur; inclusief dierenwelzijn) in elk geval uitgelegd dat de milieuboa, dus ook de boa die is aangesteld in de functiegroep 'flora- en faunabeheerder', bevoegd is om te handhaven op artikel 1 en 1a van de *Wet op de economische delicten* (Wed) en op de complete wetten die in artikel 1 en 1a van de Wed worden genoemd. Onder punt 17 van de Domeinlijst staat bovendien de Wet dieren genoemd.

Staat die ook op uw akte? Dan bent u bevoegd om op de Wnb en op artikel 2.1 Wet dieren te handhaven.

De gepubliceerde jurisprudentie biedt weinig voorbeelden van toepassing van artikel 36 Gwv of 2.1 Wet dieren voor 'wilde dieren'. Bekend is de kerkuil in de dierenwinkel, waarover Michel Pol berichtte in *D&M* 2007/5. De winkelier kreeg een boete van 250 euro – maar die uil was een gehouden dier! Dat geldt ook voor roofvogels die worden ingezet bij shows in het veld en bij vogels (of andere dieren) die in een vangkooi terechtkomen die niet elke dag bekeken wordt. Al zijn die 'tijdelijk gehouden' ... De knobbelzwanen waar ik over schreef in *D&M* 2016/5 zijn een grensgeval – het ging daar om extensieve dierhouderij.

Individu – soort – individu

De zorgplicht is gekoppeld aan de staat van instandhouding. "Toepassing van de zorgplicht brengt mee dat de nadelige gevolgen van handelingen voor een individueel dier moeten worden gezien in het licht van de gevolgen voor de staat van instandhouding van de soort waartoe het dier behoort. Gaat het slecht met een soort, dan zal de zorgplicht veelal meebrengen dat betrokkene zijn handeling niet uitvoert of dat hij zodanige maatregelen treft dat de nadelige gevolgen uitblijven. Gaat het goed met een soort, dan is er veel meer handlingsruimte" (nr. 9, vraag 108).

Dit uitgangspunt komt terug in de onlangs door het ministerie van EZ uitgegeven brochure

Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen:

"Bij het besluit of een afwijking van het verbod kan worden toegestaan, wordt evenwel niet naar de gevolgen van deze afwijking voor het individuele dier (of plant) gekeken, maar naar de gevolgen voor de instandhouding van de betrokken soort" (p. 7).

Maar dan staat er in een voetnoot bij: *Wel zal rekening moeten worden gehouden met de zorgplicht en dierenwelzijn* – daar heb je het vangnet weer.

Dat de zorgplicht alleen bestuursrechtelijk gesanctioneerd is, maakt artikel 2.1 des te interessanter.

Zie voor de brochure <http://www.zoogdiervereniging.nl/brochure-nieuwe-wet-natuurbescherming>

Juist om jurisprudentie te krijgen, brengen we dit allemaal nog eens onder uw aandacht.

De zorgplicht brengt tot uitdrukking dat eenieder bij zijn dagelijks handelen en nalaten rekening houdt met de natuur. (foto:archieff)

Gevraagd: ervaringen uit het veld

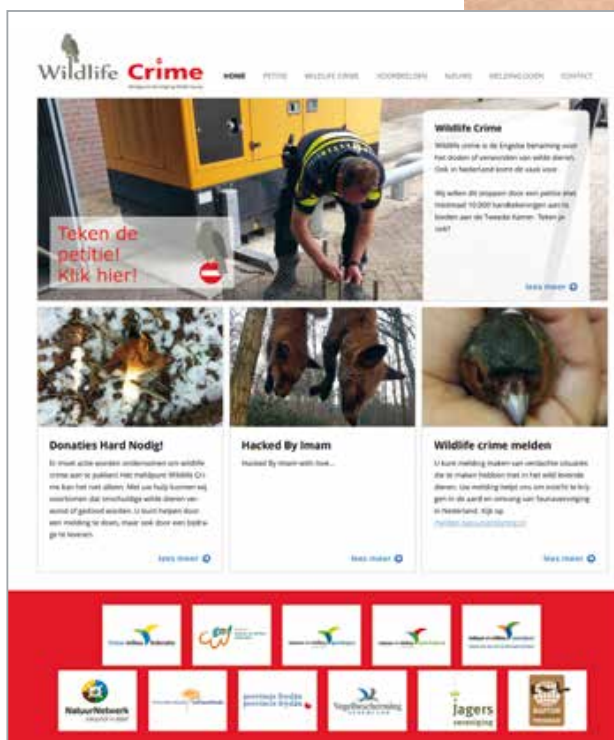
Sinds een aantal jaren kennen we in ons land het Meldpunt Wildlife Crime. In het Nederlands: het doden of verwonden van wilde dieren.

Meldingen zijn hoe dan ook nodig om te kunnen bepalen hoe vaak en in welke vormen dit voorkomt (<http://www.wildlife-crime.eu/>, meldingen via <https://melden.natuurverstoring.nl/>).

Een nieuwsbericht van 4 oktober jl. noemt dassen, een steenmarter en een kat 'slachtoffer van dierenmishandeling'. In de buurt van de vondsten (bij Boyl, Friesland) trof de politie ook een vernielde dassenburcht aan. Na deze ontdekking is besloten een onderzoek in te stellen. Hieruit bleek dat de kat en de steenmarter vergiftigd waren. De politie is op zoek naar getuigen van deze zaak.

Dat is een veel voorkomend probleem – is er een serieuze verdachte? Maar ja, zoals Wim opmerkt: zonder daderindicatie kom je met geen enkel artikel verder! Zijn idee is: je moet er alert op zijn, proberen dit 'vangnet' uit te vouwen, jurisprudentie zien te krijgen – en liefst de politieke discussie weer op gang brengen.

Sinds een aantal jaren kennen we in ons land het Meldpunt Wildlife Crime.

Een goede gelegenheid daartoe lijkt de door staatssecretaris Van Dam in het debat met de Eerste Kamer toegezegde evaluatie van de Wet natuurbescherming – ook van de handhaving. Hij wil dat doen, wanneer er voldoende ervaring is opgedaan met de wet. Hij verwachtte dat dat eind 2017 het geval zal zijn. De evaluatie kan dan nog een rol spelen bij de integratie in de Omgevingswet.

De winkelier kreeg een boete van 250 euro – maar die uil was een gehouden dier!

Ondertussen is er van alles gaande in politie- en boa-land, mede in samenhang met die Omgevingswet. Het wordt dus een druk en spannend jaar ... De nieuwe wetten vragen van handhavers in elk geval extra creativiteit!

Tekst: Noor Evertsen
Met medewerking van en dank aan Wim Vosgezang